

Národná správa za rok 2019

**Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
Slovenská republika**

1. Úvod

Tento dokument predstavuje Národnú správu, ktorú vypracoval Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) a ktorú každoročne predkladá Agentúre pre spoluprácu energetických regulátorov (ACER) a Európskej komisii v zmysle svojej povinnosti vypracovať správu o svojej činnosti a plnení si svojich povinností podľa článku 59 odsek 1 písm. i) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2019/944/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, článku 41 odsek 1 písm. e) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom a v súlade s § 10 písm. d) zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.

Národná správa za rok 2019 je vypracovaná podľa jednotnej obsahovej štruktúry, ktorú zadefinovala Rada európskych energetických regulátorov (CEER) v spolupráci s ACER a Generálnym riaditeľstvom pre energetiku Európskej komisie, a jej úlohou je monitorovať úroveň trhu a hospodárskej súťaže na maloobchodných a veľkoobchodných trhoch s elektrinou a plynom.

Činnosť úradu sa týkala rôznych úloh, ktoré mu vyplývajú najmä z uplatňovania smerníc alebo nariadení Európskej únie na trhu s elektrinou a plynom a z nastavenej Regulačnej politiky na piate regulačné obdobie 2017 až 2021.

Úrad vo svojej činnosti aj v roku 2019 kládol dôraz na zabezpečovanie transparentnej, nediskriminačnej a efektívnej hospodárskej súťaže v sieťových odvetviach. Vytváral podmienky pre zvyšovanie konkurencie a podporu hospodárskej súťaže, zabezpečil bezpečnosť dodávok energií a dosiahol primeranú návratnosť investícií do infraštruktúry. Zároveň akcentoval zvyšovanie ochrany práv spotrebiteľa, ako aj zlepšovanie postavenia podnikateľského sektora, optimalizáciu kvality dodávok a služieb, plnenie environmentálnych cieľov, a tiež rozvoj medzinárodnej spolupráce.

2. Hlavný vývoj na trhu s elektrinou a zemným plynom

Rok 2019 bol tretím rokom regulačného obdobia 2017 až 2021. Bol zároveň determinovaný nárastom cien na svetových burzách s elektrinou, čo malo vplyv na konečné ceny pre všetkých odberateľov elektriny v Slovenskej republike (ďalej len „SR“) v roku 2019.

Treba však konštatovať, že to čo malo na jednej strane negatívny vplyv, na strane druhej pôsobilo mierne pozitívne, keď nárast cien silovej elektriny znamenal pokles nákladov na podporu výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov a vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla.

Spotreba plynu v SR bola v roku 2019 na úrovni 51,9 TWh, čo je približne o 1,7 % menej ako v roku 2018. Spotreba elektriny v SR v roku 2019 dosiahla 30,3 TWh, čo bolo o 2,1 % menej ako v roku 2018.

3. Trh s elektrinou

3.1. Regulácia sústavy a technická funkčnosť

Oddelenie

Oddelenie výroby a dodávok od sieťových služieb (prenos a distribúcia) sa v SR uskutočnilo už v roku 2007. Tento proces bol ukončený na základe smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES certifikáciou prevádzkovateľa prenosovej sústavy, ktorá sa úspešne skončila v roku 2014.

Prenos elektriny v SR je zabezpečovaný jediným prevádzkovateľom prenosovej sústavy, ktorým je Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. (ďalej len „SEPS, a.s.“), ktorá je akciovou spoločnosťou so 100 % účasťou štátu a ktorá obsluhuje 100 % trhu s prenosom v SR. Činnosť prenosu je plne regulovaná zo strany úradu, ktorý vykonáva dohľad nad plnením podmienok certifikácie prevádzkovateľa prenosovej sústavy.

Distribúcia elektriny je v SR zabezpečovaná hlavne tromi prevádzkovateľmi regionálnych distribučných sústav - Západoslovenská distribučná, a. s., Stredoslovenská distribučná, a. s., a Východoslovenská distribučná, a. s. SR má u všetkých prevádzkovateľov regionálnych distribučných sústav prostredníctvom materských spoločností 51 % podiel. Okrem týchto troch najväčších prevádzkovateľov distribučných sústav je v SR okolo 142 prevádzkovateľov miestnych distribučných sústav, ktoré vykonávajú distribúciu elektriny v areáloch výrobných a nevýrobných spoločností a ktorých podiel distribúcie elektriny z celkovej distribúcie elektriny v SR je pomerne malý.

Technická funkčnosť sústavy

Zodpovednosť za technickú funkčnosť prenosovej sústavy má prevádzkovateľ prenosovej sústavy, ktorý pravidelne predkladá úradu a Ministerstvu hospodárstva SR informácie o zámeroch rozvoja sústavy. Najdôležitejším dokumentom je desaťročný plán rozvoja sústavy, ktorý prevádzkovateľ prenosovej sústavy predkladá na schválenie úradu, ktorý obsahuje zhodnotenie plnenia predchádzajúceho schváleného plánu a zásadné zámery rozvoja sústavy tak, aby boli zabezpečené základné ciele rozvoja jednotného trhu

s elektrinou a zabezpečenie stability a bezpečnosti sústavy. Výsledky konzultačného procesu úrad pravidelne zverejňuje na svojom webovom sídle.

Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s., zároveň aktualizovala Desiatročný plán rozvoja prenosovej sústavy na obdobie rokov 2020 - 2029. Informácia o výsledkoch konzultácií, vrátane informácie o požiadavkách existujúcich a potenciálnych užívateľov sústavy na realizáciu investícií do prenosovej sústavy k Desiatročnému plánu rozvoja prenosovej sústavy na obdobie rokov 2020 - 2029, bola zverejnená úradom dňa 23. októbra 2019.

Podporné služby a systémové služby

Podporné služby sú služby, ktoré prevádzkovateľ prenosovej sústavy nakupuje na voľnom trhu a prostredníctvom nich poskytuje užívateľom sústavy systémové služby, ktoré sú potrebné na dodržanie kvality dodávky elektriny a na zabezpečenie prevádzkovej spoľahlivosti elektrizačnej sústavy SR. Výsledkom ich aktivácie je dodávka regulačnej elektriny.

Úrad na základe požiadavky rozsahu jednotlivých druhov podporných služieb určil prevádzkovateľovi prenosovej sústavy celkové plánované náklady na nákup všetkých druhov podporných služieb od ich certifikovaných poskytovateľov. Zároveň určil maximálnu cenu za poskytovanie primárnej, sekundárnej regulácie činného výkonu a terciárnych regulácií činného výkonu v eurách na jednotku disponibilného elektrického výkonu a maximálny ročný náklad na zabezpečenie poskytovania diaľkovej regulácie napätia, jalového výkonu a štartu z tmy v eurách a tiež maximálnu cenu ponúkanej kladnej regulačnej elektriny a minimálnu cenu ponúkanej zápornej regulačnej elektriny pri aktivácii predmetného druhu podpornej služby.

Cena za obstaranú regulačnú elektrinu v eurách na jednotku množstva elektriny sa určovala transparentne na základe ponukových cien využitých elektroenergetických zariadení poskytovateľov podporných služieb, ako:

- najvyššia cena zdroja poskytujúceho regulačnú elektrinu v štvrt' hodinovom rozlíšení, ak je regulačná elektrina kladná, najviac však maximálna cena určená cenovým rozhodnutím v eurách za jednotku množstva elektriny,
- najnižšia cena zdroja poskytujúceho regulačnú elektrinu v štvrt' hodinovom rozlíšení, ak je regulačná elektrina záporná, najmenej však minimálna cena určená cenovým rozhodnutím v eurách za jednotku množstva elektriny.

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy nakupoval rôzne typy podporných služieb potrebných na zabezpečenie systémových služieb od poskytovateľov podporných služieb. Cieľom bolo dosiahnuť minimálne náklady na zabezpečenie podporných služieb, pričom nákup bol organizovaný otvoreným, transparentným a nediskriminačným spôsobom voči všetkým poskytovateľom. Prevádzkovateľ prenosovej sústavy prednostne využíval ponuky zo zariadení na vymedzenom území, pri zachovaní princípu minimalizácie nákladov na ich nákup. Technická spôsobilosť poskytovateľov podporných služieb sa preukazovala certifikačným meraním, ktorého postup bol stanovený technickými podmienkami.

Sieťové tarify pre pripojenie a prístup

V sledovanom roku sa v elektroenergetike, na základe schválenej regulačnej politiky na roky 2017 až 2021, uplatňovala metóda cenového stropu, tzv. price cap. Táto stimulačná metóda cenovej regulácie dávala príležitosť prevádzkovateľom sústav ponechať si dosiahnutý primeraný zisk, ak sa budú správať efektívne a budú optimalizovať svoje náklady.

Pre prevádzkovateľa prenosovej sústavy stanovil úrad v roku 2019 sieťové tarify, ktoré mohol prevádzkovateľ prenosovej sústavy uplatniť voči odberateľovi priamo pripojenému do prenosovej sústavy v rozsahu:

- tarifa za rezervovanú kapacitu (€/MW/rok),
- tarifa za prenesenú elektrinu (€/MWh),
- tarifa za straty pri prenose elektriny prenosovou sústavou (€/MWh),
- tarifa za systémové služby (€/MWh).

Pri fakturácii distribúcie elektriny sa na odberateľa elektriny pripojeného priamo do distribučnej sústavy na úrovniach veľmi vysokého napätia (VVN) a vysokého napätia (VN) vzťahovali úradom stanovené tieto sieťové tarify:

- tarifa za distribúciu elektriny bez strát vrátane prenosu elektriny – zložka za rezervovanú kapacitu (€/MW/mesiac),
- tarifa za distribúciu elektriny bez strát vrátane prenosu elektriny – zložka za distribuovanú elektrinu (€/MWh),
- tarifa za straty pri distribúcii elektriny distribučnou sústavou (€/MWh),
- tarifa za systémové služby (€/MWh).

Cenová regulácia sa vzťahovala aj na prevádzkovateľa miestnej distribučnej sústavy a vykonávala sa určením spôsobu výpočtu maximálnej ceny pri dodávke elektriny a tarify za prístup do miestnej distribučnej sústavy a distribúciu elektriny.

Na odberateľa elektriny alebo výrobcu elektriny pripojeného priamo do distribučnej sústavy na úrovniach nízkeho napätia (NN) sa vzťahovali tieto sieťové tarify stanovené úradom:

- tarifa za distribúciu elektriny bez strát vrátane prenosu elektriny – zložka za rezervovanú kapacitu (€/A/mesiac),
- tarifa za distribúciu elektriny bez strát vrátane prenosu elektriny – zložka za distribuovanú elektrinu (€/kWh),
- tarifa za straty pri distribúcii elektriny distribučnou sústavou (€/kWh),
- tarifa za systémové služby (€/kWh).

V oblasti cenovej regulácie dotknutých činností vydal úrad pre rok 2019:

- 301 cenových rozhodnutí za prístup do prenosovej sústavy a prenos elektriny, za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny, za pripojenie do sústavy, za dodávku elektriny pre domácnosti a malé podniky a za dodávku elektriny dodávateľom poslednej inštancie,
- 82 rozhodnutí o cene elektriny pre stanovenie doplatku pre výrobcov elektriny technológiami kombinovanej výroby elektriny a tepla,

- 63 rozhodnutí o cene elektriny pre stanovenie doplatku pre výrobcov elektriny z obnoviteľných zdrojov energie.

Tarifa za prevádzkovanie systému

Tarifou za prevádzkovanie systému (TPS) sa rozumie pevná cena viažuca sa na technickú jednotku, ktorá zohľadňuje alikvotnú časť nákladov na výrobu elektriny z domáceho uhlia, na výrobu elektriny z elektriny z obnoviteľných zdrojov (OZE) a vysoko účinnej kombinovanej výroby elektriny a tepla (VU KVET) a na činnosť organizátora krátkodobého trhu s elektrinou (ďalej len „OKTE, a.s.“). Tarifa sa uplatňovala na koncovú spotrebu elektriny. Úrad stanovil pevné ceny elektriny vyrobenej z elektriny z OZE a VU KVET v závislosti od technologického procesu výroby elektriny, termínu uvedenia zariadenia výrobcu elektriny do prevádzky, inštalovaného výkonu a spôsobu financovania.

Záruky pôvodu elektriny

Záruky pôvodu elektriny vydával úrad na základe žiadosti výrobcu elektriny z OZE. Záruky pôvodu elektriny sú dokladom, že elektrina bola vyrobená z OZE. Novelizácia zákona č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 309/2009 Z. z.) priniesla prechod kompetencie vydávania a evidencie záruk pôvodu elektriny z úradu na spoločnosť OKTE, a.s. (organizátor krátkodobého trhu s elektrinou), a to od 1. januára 2020. Spoločnosť OKTE, a.s. preto začala v poslednom štvrtroku 2018 prístupové jednanie s Asociáciou vydavateľov záruk pôvodu, kde spoločnosť OKTE, a.s. úspešne získala štatút pozorovateľa a dňa 27.9.2019 sa OKTE, a.s. stalo aj jej členom.

SEPS

Úrad schvaľuje prevádzkovateľovi prenosovej sústavy - spoločnosti Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. (ďalej len „SEPS, a.s.“), pravidlá trhu s elektrinou a prevádzkový poriadok prevádzkovateľa prenosovej sústavy, ktorými sa spoločnosť SEPS, a.s., pri postupoch pridelovania cezhraničných kapacít a riadenia preťaženia na cezhraničných profiloch riadi. Kapacita cezhraničných prepojení prenosovej sústavy SR v roku 2019 dostatočne zabezpečovala stabilitu a bezpečnosť sústavy nielen v SR, ale aj v podmienkach EÚ.

Market coupling

Cestou k vytvoreniu celoeurópskeho trhu s elektrinou je projekt market couplingu. V rámci projektu 4M market couplingu (4M MC), sú už používané systémy vyvíjané pre cieľový európsky model denného trhu s elektrinou. Tento model európskeho cenového prepojenia súbežne určuje množstvá a ceny každej ponukovej oblasti na základe princípu marginálneho stanovenia ceny podľa nariadenia Komisie č. 2015/1222, ktorým sa stanovuje usmernenie pre pridelovanie kapacity a riadenie preťaženia (CACM).

V roku 2019 prebiehalo organizovanie, vyhodnocovanie, zúčtovanie a vysporiadanie krátkodobého trhu na dennej báze s konečným mesačným zúčtovaním. V objeme zobchodovanej elektriny v rámci 4M MC zaznamenal OKTE, a.s., na krátkodobom trhu v roku 2019 oproti predchádzajúcemu roku pokles. Celkový ročný zobchodovaný objem elektriny na krátkodobom trhu v rámci 4M MC predstavoval 11,080 TWh v roku 2019, čo bolo o 2,677 TWh menej ako v roku 2018.

GCC

Regulačná elektrina obstaraná prevádzkovateľom prenosovej sústavy na základe zmluvy uzatvorenej s poskytovateľom podporných služieb alebo dodávateľom regulačnej elektriny v systéme GCC, bola v rámci vyhodnotenia, zúčtovania a vysporiadania odchýlky účtovaná ako regulačná elektrina typu sekundárnej regulácie výkonu za osobitnú cenu určenú úradom. Pomer delenia výnosu zo zavedenia GCC určil úrad v cenovom konaní. Časť výnosu bola ponechaná SEPS, a.s., a časť bola využitá na zníženie tarify za systémové služby (TSS). Skutočný dopad z regulačnej elektriny obstaranej v rámci systému GCC v roku 2019 bol výnos prevádzkovateľa prenosovej sústavy vo výške 5 292 111,60 €.

3.2. Podpora hospodárskej súťaže

3.2.1. Veľkoobchodný trh

Pri veľkoobchodnom trhu s elektrinou sú kompetencie úradu len v oblasti vytvárania legislatívnych podmienok a monitorovania dodržiavania pravidiel.

Rozhodujúcimi účastníkmi na trhu s elektrinou v SR v roku 2019 boli:

- Slovenské elektrárne, a. s., ako najvýznamnejší výrobca elektriny, ktorý zabezpečoval z vlastných zdrojov 65,94 % výroby elektriny v SR. Výroba elektriny v objeme 18 865 GWh zabezpečovala 62,24 % spotreby elektriny v rámci SR. Inštalovaný výkon vlastných zariadení Slovenských elektrární, a.s., na výrobu elektriny bol 4 081 MW,
- podporovaní výrobcovia elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnou kombinovanou výrobou elektriny a tepla. Na rok 2019 bolo predpokladané množstvo vyrobenej elektriny z OZE na doplatok vo výške 2 732 GWh a množstvo elektriny vyrobenej vysokoúčinnou výrobou elektriny a tepla na doplatok vo výške 2 468 GWh,
- Slovenská elektrizačná a prenosová sústava, a. s. (SEPS) ako výhradný držiteľ povolenia na prenos elektriny, prevádzkovateľ prenosovej sústavy, plniaci aj úlohy energetického dispečingu (zabezpečoval vyrovnanú bilanciu na vymedzenom území SR),
- OKTE, a.s., ako organizátor krátkodobého trhu s elektrinou a inštitúcia na vyhodnocovanie a organizovanie krátkodobého trhu s elektrinou a zabezpečovanie zúčtovania, vyhodnotenia a vysporiadania odchýlok na území SR,
- Západoslovenská distribučná, a.s., Stredoslovenská distribučná, a.s., a Východoslovenská distribučná, a. s., ako výhradní prevádzkovatelia regionálnych distribučných sústav na príslušných častiach vymedzeného územia, do ktorých bolo pripojených viac ako 100 000 odberných miest.
- ostatné subjekty s povolením podnikat' v elektroenergetike, ktorých bolo spolu 386.

Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia veľkoobchodného trhu a hospodárskej súťaže

Monitorovanie veľkoobchodného trhu s elektrinou vykonáva odbor koncepcií a analýz ako samostatný a na tento účel zriadený odbor úradu.

Obchodovanie s elektrinou sa uskutočňuje najmä prostredníctvom bilaterálnych obchodov, uzatváraných za trhových podmienok, zvyčajne cez rôzne brokerské platformy, Pražskú energetickú burzu PXE a európsku energetickú burzu EEX, ktoré sú považované za najtransparentnejšiu a najférovejšiu cestu ako obchodovať elektrinu na dlhodobej báze v tomto regióne. Zvyšková elektrina, ktorá nie je predaná na ročnej báze, je zobchodovaná na krátkodobej báze, na slovenskom spotovom trhu a okolitých trhoch na bilaterálnej báze, opäť najmä prostredníctvom brokerských platforiem.

3.2.2. Maloobchodný trh

Prijatím zákona o regulácii bola legislatívne zavedená cenová regulácia dodávky elektriny zraniteľným odberateľom, ktorými sú odberatelia elektriny v domácnosti a malé podniky.

Cenovej regulácii v oblasti dodávky elektriny v roku 2019 podliehala:

- dodávka elektriny pre domácnosti,
- dodávka elektriny malým podnikom,
- dodávka elektriny dodávateľom poslednej inštancie.

Dodávka elektriny pre domácnosti

Východiskovými parametrami, na základe ktorého sa stanovovala maximálna cena za dodávku elektriny pre domácnosti bol aritmetický priemer denných cien oficiálneho kurzového lístka zverejneného burzou PXE (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE), na jej webovom sídle, produktu F PXE SK BL Cal-t za obdobie od 1. 1. do 30. 6. 2018, ďalej koeficient v percentách maximálne vo výške 10 % na pokrytie plánovaného diagramu dodávky elektriny pre domácnosti a náklady na odchýlku, súvisiace s dodávkou elektriny domácnostiam.

K sadzbe za dodávku elektriny sa dodávateľom elektriny pripočítala cena za distribúciu, vrátane prenosu elektriny a strát elektriny pri prenose a cena za straty elektriny pri distribúcii elektriny, tarifa za systémové služby a tarifa za prevádzkovanie systému podľa cenového rozhodnutia, ktorým boli schválené alebo určené ceny za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny pre prevádzkovateľa distribučnej sústavy, do ktorej bol odberateľ elektriny v domácnosti pripojený.

Maximálne ceny za dodávku elektriny pre domácnosti boli dvojjložkové a pozostávali z mesačnej platby za jedno odberné miesto a ceny za elektrinu odobratú v nízkom pásme alebo vo vysokom pásme. Dodávka elektriny pre domácnosti bola rozdelená do ôsmich sadzieb.

Úrad na svojom webovom sídle ponúkal cenovú kalkulačku, s pomocou ktorej si každý odberateľ mohol na základe svojej predpokladanej spotreby a úradom schválenej ceny pre konkrétneho dodávateľa,

porovnať ponuky od jednotlivých dodávateľov elektriny a vybrať toho najvýhodnejšieho dodávateľa elektriny.

Dodávka elektriny pre malé podniky

Za malý podnik je považovaný koncový odberateľ elektriny s ročnou spotrebou elektriny, za všetky jeho odberné miesta najviac 30 000 kWh za rok, ktorý predchádza roku predloženia návrhu ceny. Dodávka elektriny malým podnikom bola rozdelená do 11 sadzieb. V roku 2019 úrad vydal 95 cenových rozhodnutí pre zraniteľných odberateľov elektriny (domácnostiam a malým podnikom).

Východiskovými parametrami na základe ktorých sa stanovovala maximálna cena za dodávku elektriny pre malé podniky v roku 2019, bol aritmetický priemer denných cien oficiálneho kurzového lístka zverejneného burzou PXE (POWER EXCHANGE CENTRAL EUROPE) na jej webovom sídle, produktu F PXE SK BL Cal-t za obdobie od 1. januára do 30. júna 2018, ďalej koeficient v percentách maximálne vo výške 10 % na pokrytie plánovaného diagramu dodávky elektriny pre malé podniky a náklady na odchýlku súvisiace s dodávkou elektriny pre malé podniky.

Dodávka elektriny dodávateľom poslednej inštancie

Počas roku 2019 úrad nezaznamenal žiadne oznámenie o uplatnení inštitútu dodávateľa poslednej inštancie, ktorými sú spoločnosti ZSE Energia, a.s., Východoslovenská energetika, a.s., Stredoslovenská energetika, a.s., kedy pôvodný dodávateľ elektriny stratil spôsobilosť dodávať elektrinu odberateľom podľa zákona o energetike.

Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia trhu a hospodárskej súťaže na maloobchodnom trhu s elektrinou

Na posúdenie úrovne liberalizácie trhu s elektrinou sa používa percentuálny koeficient tzv. switching, ktorý vyjadruje pomer počtu odberných miest so zmenou dodávateľa elektriny k celkovému počtu odberných miest v uvedenom roku.

V dodávke elektriny majú stále najväčší podiel traja „tradiční“ dodávatelia: ZSE Energia, a.s., Stredoslovenská energetika, a.s. a Východoslovenská energetika, a.s.

Kategoríe odberateľov	počet odberateľov elektriny so zmenou dodávateľa elektriny			switching (%)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Odberné miesta v domácnosti	76 781	51 136	53 227	3,45	2,28	2,34
Odberné miesta mimo domácnosti	17 769	13 796	12 473	5,90	4,55	4,08
Spolu	94 550	64 932	65 700	3,74	2,55	2,54

Otvorený trh s elektrinou zaznamenal stagnáciu v počte zmien dodávateľa elektriny, pričom celkový switching dosiahol za rok 2019 hodnotu 2,54 % v porovnaní s rokom 2018, kedy dosiahol 2,55 %.

Ukazovateľ switchingu zaznamenal v porovnaní s minulým rokom mierny nárast v kategórii odberateľov elektriny v domácnosti, kde ukazovateľ switchingu dosiahol v roku 2019 hodnotu 2,34 %, čo znamená, že v porovnaní s predchádzajúcim rokom zmenilo svojho dodávateľa elektriny o 2091 domácností viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Celkovú stagnáciu vyvážil mierny pokles ukazovateľa switchingu v roku 2019 o 0,47 % v kategórii odberných miest mimo domácnosti a dosiahol hodnotu 4,08 %.

Okrem cenovej regulácie, úrad v súlade so zákonom č. 250/2012 Z. z. vypracoval novelu vyhlášky úradu č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovili pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom. Vyhláška vysvetľuje práva a povinnosti účastníkov trhu s elektrinou, spresnila podmienky pre fungovanie liberalizovaného trhu s elektrinou na Slovensku a zaviedla opatrenia na zvýšenie jeho transparentnosti.

Záväzným dokumentom pre účastníkov trhu s elektrinou, ktorý určuje fungovanie trhu s elektrinou, podporuje jeho transparentnosť a účinnosť je úradom vypracovaný vzorový prevádzkový poriadok prevádzkovateľa sústavy a vzorové obchodné podmienky dodávateľa elektriny. Odlišnosti v prevádzkových poriadkoch a obchodných podmienkach voči vzorovým podliehajú schvaľovaniu úradom.

Vzorové obchodné podmienky zjednotili úroveň ochrany zraniteľného odberateľa na úroveň, ktorú sú povinní všetci dodávateľia dodržať. Zvýšila sa tak ochrana odberateľov elektriny a zabráňuje sa nekalým praktikám v obchodnom styku. Jednotlivé odlišnosti schvaľuje úrad.

4. Trh s plynom

V roku 2019 boli účastníkmi trhu s plynom v SR:

- a) prevádzkovateľ prepravnej siete (eustream, a.s.),
- b) prevádzkovateľ distribučnej siete na vymedzenom území SR (SPP - distribúcia, a.s.),
- c) 39 prevádzkovateľov lokálnych distribučných sietí,
- d) dvaja prevádzkovatelia zásobníkov (POZAGAS a.s., NAFTA a.s.),
- e) 26 dodávateľov plynu,
- f) odberatelia plynu.

4.1 Regulácia sietí

V nadväznosti na prijatú Regulačnú politiku na obdobie rokov 2017 - 2021 úrad vypracoval vyhlášku č. 223/2016 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v plynárenstve v znení vyhlášky č. 206/2018 Z. z. (ďalej len „vyhláška č. 223/2016 Z. z.“).

Úrad vykonával v roku 2019 cenovú reguláciu pre:

- prístup do prepravnej siete a prepravu plynu
- prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu
- pripojenie do prepravnej a distribučnej siete

- poskytovanie podporných služieb v plynárenstve
- výkup plynárenského zariadenia

Prepravná sieť

Prepravnú sieť v SR vlastní spoločnosť eustream, a.s., ktorá je zároveň jej prevádzkovateľom. Je prepojená s hlavnými prepravnými trasami v Českej republike, na Ukrajine, Rakúsku, Maďarsku a dvoma prepojovacími bodmi s Ukrajinou. Prepravnou sieťou sa prepravuje plyn pre zahraničných a slovenských užívateľov prepravnej siete. Informácie o výške technických, voľných a zazmluvnených kapacít na jednotlivých bodoch sú dostupné na webovom sídle spoločnosti eustream, a.s.

Prepojenie slovenskej prepravnej siete s okolitými členskými krajinami EÚ je zabezpečené cez nasledovné vstupno/výstupné body:

- Lanžhot (vstupný/výstupný bod z/do prepravnej siete plynárenských zariadení na území Českej republiky),
- Baumgarten (vstupný/výstupný bod z/do prepravnej siete plynárenských zariadení na území Rakúska),
- Veľké Zlievce (vstupný/výstupný bod z/do prepravnej siete plynárenských zariadení na území Maďarska),
- Výrava (vstupný/výstupný bod z/do prepravnej siete plynárenských zariadení na území Poľska vo výstavbe).

Vstupné/výstupné body z/do prepravných sietí plynárenských zariadení na území tretích krajín (mimo EÚ):

- Veľké Kapušany (vstupný/výstupný bod z/do prepravnej siete plynárenských zariadení na území Ukrajiny),
- Budince (výstupný bod do prepravnej siete plynárenských zariadení na území Ukrajiny).

Vstupný/výstupný bod z/do distribučných sietí a zásobníkov:

- Domáci bod (vstupný/výstupný bod z/do distribučných sietí a zásobníkov na území SR).

Desaťročný plán rozvoja prepravnej siete

Zodpovednosť za technickú funkčnosť prepravnej siete má prevádzkovateľ prepravnej siete spoločnosť eustream, a. s., ktorá predložila úradu na schválenie návrh Desaťročného plánu rozvoja prepravnej siete na obdobie rokov 2019 - 2028 spolu so Správou o plnení desaťročného plánu rozvoja prepravnej siete za obdobie rokov 2018 - 2027 (ďalej len „Správa“).

Informácia o výsledkoch konzultácií s existujúcimi a potenciálnymi užívateľmi prepravnej siete k Desaťročnému plánu spolu s informáciou o vyhodnotení Správy bola zverejnená úradom dňa 1. apríla 2019. Desaťročný plán bol pripravený na základe dlhodobých prognóz vývoja prepravy zemného plynu cez územie Slovenska, pričom sa prihliadalo aj na požiadavky legislatívy na ochranu životného prostredia. Desaťročný plán spoločnosti eustream, a.s. a v ňom obsiahnuté projekty podporujú všetky tri piliere súčasnej energetickej politiky Európskej únie. Navrhované projekty majú za cieľ:

- a) umožniť a uľahčiť likvidné a konkurencieschopné prostredie vnútorného trhu s plynom,
- b) umožniť a posilniť diverzifikáciu trás a zdrojov a tým zvýšiť bezpečnosť dodávok zemného plynu prostredníctvom zvýšenej flexibility plynárenskej siete,

- c) prispieť k zlepšovaniu udržateľného rozvoja v Európe, nakoľko zemný plyn zohráva kľúčovú úlohu v energetickom mixe Európskej únie, a to najmä s ohľadom na hospodársky rozvoj a ochranu životného prostredia.

Desaťročný plán rozvoja prepravnej siete je spolu s Európskym desaťročným plánom rozvoja siete a Regionálnymi investičnými plánmi neoddeliteľnou súčasťou strategického plánovania spoločnosti eustream, a. s.

Sieťové tarify

Cenová regulácia za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu sa vykonáva priamym určením porovnateľnej ceny a to porovnaním cien za prepravu plynu v SR s cenami za prepravu plynu v členských štátoch EÚ. Ceny za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu sa stanovovali v súlade s postupmi, ktoré sú uvedené vo vyhláške č. 223/2016 Z. z. vo forme taríf, ktoré boli navrhnuté spôsobom vstupno-výstupného tarifného systému (entry-exit). Tarify sa určovali pre jednotlivé vstupné a výstupné body prepravnej siete a to v rovnakej výške pre všetkých užívateľov prepravnej siete, teda pre zahraničných, ako aj domácich užívateľov prepravnej siete, na rozdiel od niektorých krajín EÚ, kde sa rozlišuje domáca a tranzitná preprava plynu.

Schválené cenové rozhodnutie za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu je platné na celé regulačné obdobie 2017 – 2021.

V súlade s nariadením Komisie (EÚ) 2017/460 zo 16. marca 2017, ktorým sa stanovuje sieťový predpis o harmonizovaných štruktúrach taríf za prepravu plynu, však úrad vydal dňa 29. 05. 2019 cenové rozhodnutie za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu, ktoré bude účinné podľa uvedeného nariadenia až v novom regulačnom období od 1. 1. 2022.

V sledovanom roku úrad nevydal žiadne cenové rozhodnutie za pripojenie do prepravnej siete, nakoľko do prepravnej siete nebolo pripojené žiadne nové plynové zariadenie.

Prepravná kapacita

Ročná kapacita prepravnej siete bola 90 mld. m³ zemného plynu. V roku 2019 eustream, a.s., prepravil 69,1 mld. m³ plynu, z toho pre slovenských užívateľov 5,07 mld. m³ plynu, t. j. 7,4 % z celkového objemu prepraveného plynu.

Distribučná sieť

Štruktúra distribučnej siete spoločnosti SPP – distribúcia, a.s.:

- celková dĺžka distribučnej siete k 31.12.2019 bola 33 324 km, z toho:
- dĺžka vysokotlakových plynovodov 6 277 km,
- dĺžka strednotlakových a nízkotlakových plynovodov 27 047 km.

V roku 2019 spoločnosť SPP-distribúcia, a.s. investovala do obnovy a rekonštrukcie distribučnej siete 33,6 mil. eur.

Lokálne distribučné siete (ďalej len „LDS“) sú distribučné siete, ktoré nadväzujú na distribučnú sieť spoločnosti SPP - distribúcia, a.s. a ich prevádzkovatelia distribuujú plyn odberateľom v areáloch veľkých podnikov, v priemyselných parkoch, obchodných centrách alebo obytných súboroch. V roku 2019 úrad evidoval 39 prevádzkovateľov LDS, ktorí distribuovali plyn v 53 LDS v celkovom objeme 851 456 460 m³.

Z celkového počtu odberných miest je 14 staníc CNG s množstvom distribuovaného plynu v objeme 7 897 412 m³.

Vyvažovanie siete

V roku 2019 bola najvyššia potreba denného vyvažovania distribučnej siete v prípade nedostatku plynu vo výške 1,5 mil. m³/deň a v prípade prebytku plynu vo výške 1,3 mil. m³/deň.

Oddelenie

V sledovanom roku úrad vydal 11 rozhodnutí vo veci predchádzajúceho súhlasu s podmienkami poskytovania služieb spoločnosti eustream, a.s., ako nezávislému prevádzkovateľovi prepravnej siete. Úrad tiež dôsledne sledoval povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete SPP - distribúcia, a.s., a to v rámci oddelenia činností prevádzkovateľa distribučnej siete pôsobiaceho vo vertikálne integrovanom podniku a taktiež povinnosť týkajúcu sa zmluvných záväzkov tohto regulovaného subjektu a to predložiť úradu každú zmluvu medzi ním a inou osobou, ktorá je súčasťou toho istého vertikálne integrovaného podniku do 30 dní od jej uzavretia.

Sieťové tarify

V súlade s Regulačnou politikou na regulačné obdobie 2017 - 2021 bola zvolenou metódou cenovej regulácie prístupu do distribučnej siete a distribúciu plynu pre regulovaný subjekt, do ktorého distribučnej siete je pripojených viac ako 100 000 odberných miest, t. j. SPP - distribúcia, a.s., metóda tzv. cenového stropu.

Prevádzkovatelia lokálnych distribučných sietí

Vyhláška č. 223/2016 Z. z. umožňovala prevádzkovateľom LDS vybrať si pri návrhu ceny za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu z troch spôsobov výpočtu:

- vlastný návrh ceny za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu,
- formou prevzatia tarify, pričom cena za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu je súčtom tarify nadradenej distribučnej siete (SPP - distribúcia, a.s.) na vstupe do LDS, nákladov na straty a vlastnú spotrebu v sieti, prevádzkových nákladov určených ako priemerné ročné prevádzkové náklady započítané do cien v predchádzajúcom regulačnom období za rok 2012 až 2016 a primeraného zisku,
- formou prevzatia taríf nadradenej distribučnej siete vrátane podmienok priznania jednotlivých taríf bez navýšenia, to znamená, že odberateľovi v LDS je účtovaná cena, ktorú by im účtoval prevádzkovateľ nadradenej distribučnej siete SPP - distribúcia, a.s., ak by odberné miesto odberateľa v LDS bolo pripojené priamo na distribučnú sieť SPP - distribúcia, a.s.

Na rok 2019 úrad vydal 9 cenových rozhodnutí za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu pre LDS, pre 7 nových sietí prevádzkovaných prevádzkovateľmi LDS a dve zmeny cenových rozhodnutí za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu pre LDS. Za pripojenie do LDS vydal úrad štyri cenové rozhodnutia.

LNG

V roku 2019 nebolo na území SR prevádzkované žiadne zariadenie LNG.

Prevádzkovatelia podzemných zásobníkov plynu

Podzemné zásobníky plynu sú jedným z nástrojov, ktoré zvyšujú energetickú bezpečnosť SR. Na území SR podzemné zásobníky prevádzkujú spoločnosti NAFTA a.s. a POZAGAS a.s. Prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu v roku 2019 nepodliehal cenovej regulácii.

Uskladňovacia kapacita prevádzkovateľov podzemných zásobníkov plynu k 31.12.2019 sa oproti stavu k 31.12.2018 zvýšila o objem 296 mil. m³ a v roku 2019 dosiahla 4 012 mil. m³.

V roku 2019 prevádzkovateľ podzemného zásobníka NAFTA a.s. uzatvoril s užívateľmi zásobníkov 54 zmlúv, z toho dve zmluvy s prerušiteľnou uskladňovacou kapacitou a 52 zmlúv s pevnou uskladňovacou kapacitou. V roku 2019 prevádzkovateľ podzemného zásobníka POZAGAS a.s. uzatvoril s užívateľmi zásobníkov 10 zmlúv s pevnou uskladňovacou kapacitou a jednu zmluvu s prerušiteľnou uskladňovacou kapacitou.

Ťažba zemného plynu

NAFTA, a.s. okrem toho, že jeho základnou činnosťou je prevádzkovanie zásobníku plynu, ťaží aj zemný plyn na území SR. V roku 2019 NAFTA, a.s. vyťažila z ložísk, na ktorých vykonáva banskú činnosť, zemný plyn v objeme 74,07 mil. m³.

Cezhraničné otázky

Poľsko-slovenské prepojenie plynárenských sietí (PL-SK prepojenie)

Prepojovacia dohoda o realizácii projektu bola v apríli 2018 podpísaná spoločnosťou eustream, a. s., a poľským prevádzkovateľom prepravnej siete GAZ-SYSTEM S.A. Stavebné povolenie bolo vydané pre výstavbu líniovej časti a pre časť kompresorovej stanice v roku 2018. V roku 2019 sa pokračovalo na realizácii diela a dodávkach potrubných materiálov a komponentov. Projektovaná prepravná kapacita je vo výške 6,1 mld. m³/rok v smere Slovensko – Poľsko a 5,1 mld. m³/rok v smere Poľsko - Slovensko.

Navýšenie pevnej prepravnej kapacity vo vstupnom bode Lanžhot

Predpokladaná celková kapacita vstupného bodu po realizácii projektu by mala dosahovať 151 mil. m³/d v prvej fáze a 168 mil. m³/d v druhej fáze projektu. V roku 2019 sa pokračovalo v realizácii diela, začiatkom roka 2020 je plánované spustenie projektu do skúšobnej prevádzky.

Navýšenie reverzného toku zemného plynu v smere na Ukrajinu

Spoločnosť eustream, a.s., zabezpečuje prostredníctvom výstupného bodu Budince tok zemného plynu v smere na Ukrajinu v objeme 15,5 mld. m³/rok.

V súvislosti s možným zvýšením prepravy plynu v smere Slovensko - Ukrajina spoločnosť eustream, a.s. v roku 2018 dokončila prípravné a inžinierske činnosti projektu „Reverzný tok zemného plynu v smere na Ukrajinu“. Projekt postúpil do ďalšej fázy prijatím finálneho investičného rozhodnutia, avšak s nateraz nejasným termínom ukončenia. V súčasnosti eustream, a. s. neevviduje požiadavku na navýšenie prepravnej kapacity v smere na Ukrajinu, preto bol projekt v sledovanom roku pozastavený.

Plynovod Eastring

Eastring je projekt výstavby nového obojsmerného plynovodného prepojenia spájajúceho strednú a juhovýchodnú Európu s plánovanou ročnou prepravnou kapacitou 225 500 GWh (20 mld. m³) v prvej fáze, s potenciálom jej navýšenia až do 451 000 GWh (40 mld. m³) vo finálnej fáze projektu. Technická kapacita plynovodu v počiatkovej fáze projektu by mala dosiahnuť 20 mld. m³/rok. V konečnej fáze môže byť zvýšená až na 40 mld. m³/rok. V roku 2019 pokračovali interné analýzy projektu.

„Zvýšenie technickej kapacity prepravnej siete v smere východ - západ“

Projekt „Zvýšenie technickej kapacity prepravnej siete v smere východ – západ“ pozostával z projektu „Inštalácia nových turbosústrojenstiev (TuS) na KS04 Ivanka pri Nitre“. Účelom plánovaného projektu bolo navýšenie pevnej kapacity prepravnej siete v smere východ - západ. Dôvodom navýšenia prepravnej kapacity bola plánovaná realizácia pripravovaného projektu „Eastring“. Realizácia projektu „Inštalácia nových TuS na KS04 Ivanka pri Nitre“ bola podmienená finálnym riešením a realizáciou projektu „Eastring.“

Projekt „HU-SK“

Na základe predbežného nezáväzného indikatívneho záujmu užívateľov prepravnej siete o prírastkovú kapacitu na prepojovacích bodoch Maďarsko – Slovensko – Rakúsko, ako aj v zmysle podmienok stanovených v článku 26. Nariadenia č. 2017/459, bol v roku 2017 uskutočnený nezáväzný prieskum záujmu trhu o prírastkovú kapacitu pre projekt HUSKAT. Cieľom bolo transparentne a nediskriminačne posúdiť trhový dopyt po cezhraničných kapacitách prepravnej sústavy. Projekt HUSKAT bol ukončený na základe vzájomnej dohody zainteresovaných prevádzkovateľov prepravných sietí (Eustream, Magyar Gáz Transzit ZRt. a Gas Connect Austria GmbH) z dôvodu negatívneho výsledku ekonomického testu v ponukovom kole číslo IV, pri ktorom nebola alokovaná žiadna prepravná kapacita z titulu ekonomických a právnych neistôt spojených s projektom ťažby zemného plynu v oblasti Čierneho mora. Napriek tomu, účastníci trhu s plynom opätovne prejavili záujem o kapacity v smere HU-SK počas procesu indikácie nezáväzného trhového dopytu po prepravných kapacitách v sledovanom roku, čo bude mať za následok opätovné spustenie procesu ponuky inkrementálnej kapacity vo Veľkých Zlievcach.

4.2 Podpora hospodárskej súťaže

4.2.1 Veľkoobchodný trh

Veľkoobchodný trh s plynom je charakterizovaný:

- nákupom plynu na základe dlhodobých kontraktov,
- nákupom plynu na komoditných burzách,
- nákupom plynu od iného obchodníka - dodávateľa plynu (v roku 2019 v objeme 11 153 GWh, čo je približne o 10 % viac oproti roku 2018),
- obchodovaním na virtuálnom obchodnom bode prepravnej siete spoločnosti eustream, a.s. v objeme 228 585 GWh, čo je o 46 % viac ako v roku 2018,
- obchodovaním, resp. zmenou vlastníctva k uskladnenému plynu v podzemných zásobníkoch, kde zmenil vlastníka plyn v objeme 11 093 GWh.

4.2.2 Maloobchodný trh

V roku 2019 pôsobilo v SR 26 aktívnych dodávateľov plynu.

Dodávka plynu pre zraniteľných odberateľov

V zmysle zákona o regulácii, cenové rozhodnutia vydané v roku 2016 pre dodávateľov plynu, ktorí dodávajú plyn zraniteľným odberateľom, ktorými sú odberatelia plynu v domácnosti a malé podniky s ročnou spotrebou najviac 100 000 kWh za predchádzajúci rok, zostávajú tieto v platnosti počas celého regulačného obdobia 2017 – 2021.

Na rok 2019 úrad schválil maximálne ceny za dodávku plynu zraniteľným odberateľom (domácnosti aj malý podnik) pre jedného nového dodávateľa v lokálnej distribučnej sieti. Ďalej úrad vykonal 16 zmien cenových rozhodnutí za dodávku plynu pre zraniteľných odberateľov z dôvodu zmeny ekonomických parametrov v súlade so zákonom o regulácii, pričom desať zmien rozhodnutí bolo pre dodávateľov s celoslovenskou pôsobnosťou a 6 zmien rozhodnutí bolo pre dodávateľov plynu v rámci svojich LDS.

V sledovanom roku dodávalo plyn zraniteľným odberateľom plynu - domácnostiam celkovo 15 dodávateľov s celoslovenskou pôsobnosťou.

Úrad zverejňuje na svojom webovom sídle aj vývoj ceny plynu na burze EEX (European Energy Exchange) a tým poskytuje pre odberateľov plynu lepšiu orientáciu o cene plynu na trhu v mesačných intervaloch.

Pri výpočte maximálnych cien za dodávku plynu zraniteľným odberateľom, ktorými sú odberatelia plynu v domácnosti a malé podniky s ročnou spotrebou plynu najviac 100 000 kWh za predchádzajúci rok, bola v roku 2019 v súlade s vyhláškou č. 223/2016 Z. z. uplatnená metóda cenového stropu, t.j. určenie spôsobu výpočtu maximálnej ceny za dodávku plynu zraniteľným odberateľom.

Maximálne ceny za dodávku plynu pre zraniteľných odberateľov sa skladali z dvoch zložiek, z maximálnej výšky fixnej mesačnej sadzby a maximálnej výšky sadzby za odobratý plyn. Odberateľské tarify boli rozdelené do šiestich tarifných skupín 1 až 6 podľa množstva ročnej spotreby plynu.

Dodávka plynu dodávateľom poslednej inštancie

Dodávateľom poslednej inštancie bola spoločnosť Slovenský plynárenský priemysel, a.s. Úrad v sledovanom roku zaznamenal deväť oznámení o uplatnení inštitútu dodávateľa poslednej inštancie, kedy pôvodný dodávateľ plynu stratil spôsobilosť dodávať plyn odberateľom podľa zákona o energetike.

Dodávka plynu pre ostatných odberateľov plynu

Dodávka plynu odberateľom plynu, mimo zraniteľných odberateľov definovaných podľa zákona o regulácii, nepodlieha cenovej regulácii.

Monitorovanie úrovne cien, úrovne transparentnosti, stupňa a efektívnosti otvorenia trhu a hospodárskej súťaže na maloobchodnom trhu

V EÚ sa úroveň liberalizácie trhu s plynom vykazovala prostredníctvom percentuálne vyjadreného koeficientu, tzv. switchingu, ktorý vyjadroval pomer počtu odberných miest so zmenou dodávateľa plynu k celkovému počtu odberných miest v príslušnom roku.

Otvorený trh s plynom zaznamenal nárast počtu zmien dodávateľa plynu a celkový switching dosiahol za rok 2019 hodnotu 3,41 %. V porovnaní s rokom 2018 je to nárast celkového switchingu o 0,67 %. Mierny nárast switchingu je možné pripisovať už v značnej miere nasýtenému maloobchodnému trhu s plynom, minimálnym rozdielom v cenovej ponuke dodávateľov plynu, ako aj skutočnosti, že väčšina zmlúv o dodávke plynu sa uzatvára na dobu určitú s dlhšou časovou viazanosťou, čím sú odberatelia plynu pri rozhodovaní o zmene dodávateľa plynu obmedzení zmluvnými podmienkami.

Ukazovateľ switchingu zaznamenal mierny pokles v kategórii stredných odberateľov, kde oproti roku 2018 klesol o 2,31 %, pričom dosiahol v roku 2019 hodnotu 8,99 %. Tiež v kategórii maloobberateľov dosiahol ukazovateľ switchingu v roku 2019 pokles oproti predchádzajúcemu roku, a to o 1,41 %, pričom dosiahol hodnotu 4,82 %. V kategórii veľkoodberateľov ukazovateľ switchingu zaznamenal zmenu a to miernym nárastom o 0,53 %, pričom v roku 2019 dosiahol 10,22 %. Nárast ukazovateľa switchingu oproti predchádzajúcemu roku o 0,78 % sa v roku 2019 prejavil v kategórii odberateľov plynu v domácnosti, pričom dosiahol hodnotu 3,32 %.

Kategoríe odberných miest odberateľov	počet odberateľov plynu so zmenou dodávateľa plynu			switching (%)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
veľkoodberateľ	93	71	90	12,72	9,69	10,22
stredný odberateľ	322	314	284	11,44	11,30	8,99
maloodberateľ	4 743	4 765	3 687	6,21	6,23	4,82
domácnosti	43 670	36 627	48 000	2,98	2,54	3,32
spolu	48 828	41 777	52 061	3,16	2,74	3,41

Práva a povinnosti účastníkov trhu s plynom, podmienky pre fungovanie liberalizovaného trhu s plynom v SR stanovila vyhláška úradu č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom.

5. Ochrana spotrebiteľa a riešenie sporov v elektrine a plyne

5.1 Ochrana spotrebiteľa

Samotná kontrolná činnosť úradu spočíva jednak vo výkone kontroly priamo v regulovaných subjektoch, ktorého legislatívny rámec je zakotvený priamo v zákone o regulácii, ako aj vo výkone kontrol na úrade, predovšetkým so zameraním na kontrolu plnenia administratívnych povinností regulovaných subjektov voči úradu.

V roku 2019 úrad vykonal kontroly v 73 regulovaných subjektoch, z toho v 14 subjektoch na základe doručených podaní a v 59 subjektoch na základe plánu kontrolnej činnosti. Z tohto počtu bolo 46 kontrol v regulovaných subjektoch ukončených vypracovaním protokolu o výsledku vykonanej kontroly, to znamená so zisteným porušením platnej právnej úpravy a 27 kontrol bolo ukončených vypracovaním záznamu o výsledku vykonanej kontroly, teda bez zistenia porušenia platnej právnej úpravy.

Kontroly boli zamerané na dodržiavanie platných právnych predpisov pri vykonávaní regulovaných činností v sieťových odvetviach v rokoch 2015 - 2019. V tejto súvislosti boli kontroly zamerané na dodržiavanie úradom schváleného rozsahu cenovej regulácie, vecnej regulácie a regulácie kvality.

Úrad vykonal kontrolu v 40 subjektoch, ktoré sa zaoberajú výkonom činnosti v elektroenergetike, z toho u 20 z nich zistil 72 porušení zákona č. 250/2012 Z. z. a zákona č. 251/2012 Z. z. V oblasti plynárenstva úrad vykonal kontroly v 17 subjektoch, pričom u ôsmich z nich zistil 21 porušení zákona č. 250/2012 Z. z. a zákona č. 251/2012 Z. z. Najčastejším porušením zákona č. 250/2012 Z. z. zo strany subjektov pôsobiacich v oblasti elektroenergetiky a v oblasti plynárenstva, bolo nevykonávanie regulovanej činnosti v súlade s právoplatným rozhodnutím alebo potvrdením úradu a nedodržanie cenovej regulácie podľa všeobecne záväzného právneho predpisu vydaného úradom.

Okrem vykonávania kontrol v regulovaných subjektoch, úrad aj priamo z úradnej činnosti zistil porušenia ustanovení zákona č. 250/2012 Z. z. a zákona č. 251/2012 Z. z. Výsledkom bolo uloženie pokuty 10 subjektom spolu vo výške 6 800,- €. V deviatich prípadoch subjekty neinformovali úrad do konca februára kalendárneho roka 2018 o nevykonávaní regulovanej činnosti podľa vydaného povolenia alebo potvrdenia o splnení oznamovacej povinnosti a jeden subjekt nedoručil úradu úplné znenie stanov do 15 dní od ich zmeny.

Odboru kontroly bolo doručených 33 podnetov fyzických a právnických osôb, pričom deväť z nich zaradil do plánu kontrol a v troch prípadoch zistil porušenie platnej právnej úpravy.

Prehľad kontrolných zistení zameraných na ochranu spotrebiteľa v oblasti elektroenergetiky a plynárenstva

1. porušenie § 29 ods. 1 písm. b) zákona č. 250/2012 Z. z. – nevykonávanie regulovanej činnosti v súlade s právoplatným rozhodnutím alebo potvrdením úradu a nedodržanie cenovej regulácie podľa všeobecne záväzného právneho predpisu vydaného úradom **35 zistení**, z toho v oblasti:

- elektroenergetika 31
- plynárenstvo 4

2. porušenie § 29 ods. 1 písm. o) zákona č. 250/2012 Z. z. – nedodržanie pravidiel trhu **12 zistení**, z toho v oblasti:

- elektroenergetika 9
- plynárenstvo 3

3. porušenie § 29 ods. 1 písm. k) zákona č. 250/2012 Z. z. – neposkytnutie úradu bezodplatne úplné a pravdivé údaje, podklady, doklady a akékoľvek informácie potrebné na účely podľa tohto zákona a na výkon pôsobnosti úradu v rozsahu, spôsobom a v lehotách určených úradom **2 zistenia** v oblasti:

- elektroenergetika 2

4. porušenie § 29 ods. 1 písm. j) zákona č. 250/2012 Z. z. – neinformovanie úradu do konca februára kalendárneho roka o nevykonávaní regulovanej činnosti podľa vydaného povolenia alebo potvrdenia o splnení oznamovacej povinnosti **10 zistení**, z toho v oblasti:

- elektroenergetika 5
- plynárenstvo 5

5. porušenie § 29 ods. 1 písm. a) zákona č. 250/2012 Z. z. – nevykonávanie regulovanej činnosti na základe a v rozsahu povolenia, potvrdenia o splnení oznamovacej povinnosti alebo potvrdenia o registrácii **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

6. porušenie § 13 ods. 4 zákona č. 250/2012 Z. z. – nedodržanie prevádzkových poriadkov prevádzkovateľa distribučnej sústavy **2 zistenia** v oblasti:

- elektroenergetika 2

7. porušenie § 34 ods. 3 zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti uvádzať informácie podľa § 34 ods. 2 písm. c), d) a h) zákona č. 251/2012 Z. z. na vyhotovenej faktúre za dodávku elektriny alebo v materiáli zasielanom súčasne s takouto faktúrou a v propagačných materiáloch zasielaných koncovým odberateľom elektriny **6 zistení** v oblasti:

- elektroenergetika 6

8. porušenie § 34 ods. 2 písm. c) zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti odberateľom elektriny poskytovať informácie o podiele jednotlivých druhov primárnych energetických zdrojov elektriny **4 zistenia** v oblasti:

- elektroenergetika 4

9. porušenie § 34 ods. 2 písm. d) zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti odberateľovi elektriny poskytovať informácie o vplyve výroby elektriny **4 zistenia** v oblasti:

- elektroenergetika 4

10. porušenie § 6 ods. 1 zákona č. 251/2012 Z. z. – podnikanie v energetike bez alebo v nesúlade s povolením alebo potvrdením o splnení oznamovacej povinnosti **7 zistení**, z toho v oblasti:

- elektroenergetika 3
- plynárenstvo 4

11. porušenie § 4 ods. 5 zákona č. 251/2012 Z. z., resp. porušenie § 4 ods. 6 zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie oznamovacej povinnosti v lehote 30 dní pri nepodnikaní v energetike **4 zistenia**, z toho v oblasti:

- elektroenergetika 2
- plynárenstvo 2

12. porušenie § 6 ods. 5 zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie oznamovacej povinnosti v lehote 30 dní pri vykonávaní činností, na ktoré sa nevyžaduje povolenie podľa odseku (4) **1 zistenie** v oblasti:

- elektroenergetika 1

13. porušenie § 17 ods. 12 zákona č. 251/2012 Z. z. – nedoručenie konečného vyúčtovania platieb za dodávku elektriny odberateľovi elektriny v domácnosti najneskôr do štyroch týždňov po vykonaní zmeny **1 zistenie** v oblasti:

- elektroenergetika 1

14. porušenie § 31 ods. 2 písm. u) zákona č. 251/2012 Z. z. – nezverejnenie na webovom sídle prevádzkovateľa distribučnej sústavy obchodných podmienok pripojenia do sústavy a obchodných podmienok prístupu do distribučnej sústavy a distribúcie elektriny **2 zistenia** v oblasti:

- elektroenergetika 2

15. porušenie § 31 ods. 2 písm. y) zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej sústavy predložiť do 31. 1. úradu zoznam odberateľov pripojených do distribučnej sústavy, ktorí zmenili v predchádzajúcom roku dodávateľa **1 zistenie** v oblasti:

- elektroenergetika 1

16. porušenie § 34 ods. 2 písm. h) zákona č. 251/2012 Z. z. – neposkytnutie odberateľovi elektriny informácie o jeho právach týkajúcich sa prostriedkov na urovanie sporu **4 zistenia** v oblasti:

- elektroenergetika 4

17. porušenie § 51 ods. 4 zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa prepravnej siete doručiť úradu kópiu úplného znenia stanov do 15 dní od ich zmeny **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

18. porušenie § 64 ods. 7 písm. p) bod 1. zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete zverejniť na svojom webovom sídle vzor žiadosti o prístup do distribučnej siete **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

19. porušenie § 64 ods. 7 písm. p) bod 2.1. zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete zverejniť na svojom webovom sídle vzor žiadosti o pripojenie do distribučnej siete **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

20. porušenie § 64 ods. 7 písm. p) bod 2.2. zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete zverejniť na svojom webovom sídle postup pri uzatváraní zmluvy o pripojení do distribučnej siete **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

21. porušenie § 64 ods. 7 písm. p) bod 2.3. zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete zverejniť na svojom webovom sídle vzor zmluvy o pripojení do distribučnej siete **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

22. porušenie § 64 ods. 7 písm. p) bod 2.5. zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete zverejniť na svojom webovom sídle vzor žiadosti o pripojenie do distribučnej siete a montáž meradla pre odberateľa plynu mimo domácnosti **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

23. porušenie § 64 ods. 7 písm. p) bod 2.6. zákona č. 251/2012 Z. z. – nesplnenie povinnosti prevádzkovateľa distribučnej siete zverejniť na svojom webovom sídle lehoty na pripojenie do distribučnej siete, ak nie sú určované individuálne v závislosti od technických podmienok odberu plynu požadovaných odberateľom plynu **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

24. porušenie § 76 ods. 7 zákona č. 251/2012 Z. z. – neuvedenie údajov na faktúre (osobitne uviesť sumu za regulované dodávky a služby a sumu za neregulované dodávky a služby, uviesť číslo odberného miesta) - povinnosti dodávateľa plynu pri fakturácii plynu **1 zistenie** v oblasti:

- plynárenstvo 1

Opatrenia na odstránenie nedostatkov

Na odstránenie a nápravu nedostatkov zistených pri vykonávaní kontroly úrad uložil 2 opatrenia v oblasti elektroenergetika.

5.2 Riešenie sporov

Odbor legislatívy a právnej agendy úradu vybavil celkovo 373 podaní a sťažností odberateľov. Veľká časť z nich sa týkala spôsobu uzatvárania zmlúv o dodávke energií, resp. zmeny dodávateľa energií. Tak ako v minulosti, aj v roku 2019 sa odberatelia obracali na úrad aj kvôli pochybeniam pri meraní spotreby elektriny a plynu, pripojenia sa do distribučnej siete/sústavy a kvality dodávok. Rovnako v predchádzajúcom roku boli úradu doručené niektoré podania, ktoré nepatrili do kompetencie úradu a ktoré úrad následne postúpil orgánom príslušným na ich vybavenie. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa ustálil počet podnetov vybavovaných oddelením ochrany spotrebiteľa (za rok 2018 to bolo 358 podnetov).

Alternatívne riešenie sporov

Úrad je od roku 2016 orgánom pre alternatívne riešenie spotrebiteľských sporov podľa osobitnej úpravy spotrebiteľských sporov vyplývajúcej zo zákona č. 391/2015 Z. z. o alternatívnom riešení spotrebiteľských sporov. Úradu bolo doručených celkovo 19 návrhov na alternatívne riešenie sporu. Všetky sa týkali spotrebiteľských sporov odberateľov v domácnostiach a bytových domoch.

V roku 2019 bol úradu doručený jeden návrh na alternatívne riešenie sporu podľa § 37 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.

Možno konštatovať, že alternatívne riešenie sporov v oblasti regulácie sieťových odvetví nie je napriek osвете zo strany úradu medzi spotrebiteľmi veľmi využívané. Dôvodom je zrejme fakt, že pre väčšinu spotrebiteľov je jednoduchšie podať na úrad jednoduchú, často nekompletnú sťažnosť, ako vyplniť síce jednoduchý, ale predsa len formalizovaný návrh a absolvovať procesne upravený postup alternatívneho riešenia sporov.

5.3 REMIT

Úrad si naďalej plnil svoje povinnosti vyplývajúce z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1227/2011 o integrite a transparentnosti veľkoobchodného trhu s energiou (REMIT), ktoré stanovuje pravidlá pre účastníkov trhu aktívnych na veľkoobchodných trhoch s energiou a zakazuje zneužívanie dôverných informácií v obchodnom styku a manipuláciu s trhom.

Úrad prešetroval niekoľko prípadov podozrenia na možné porušenie povinnosti uverejňovať dôverné informácie podľa článku 4 REMIT, pričom za týmto účelom úspešne ukončil vytvorenie špeciálne zabezpečeného pracoviska v priestoroch úradu a získal od ACER prístup do Nástroja pre správu prípadov (Case Management Tool). Nástroj CMT do budúcnosti umožní efektívnejšiu a bezpečnejšiu komunikáciu medzi úradom, partnerskými regulačnými úradmi EÚ a ACER vo fázach prešetrovania prípadov porušenia REMIT. Zástupcovia úradu sa v septembri zúčastnili na výročnom Fóre ACER týkajúceho sa vývoja v oblasti implementácie a vynucovania dodržiavania REMIT.

Registrácia účastníkov trhu je úlohou národných regulačných úradov. K 31. decembru 2019 bolo v národnom registri účastníkov trhu, ktorý je súčasťou centralizovaného európskeho registra účastníkov trhu (CEREMP), zaregistrovaných 116 účastníkov trhu. Medzi registrujúcich sa účastníkov trhu na Slovensku patria najmä obchodníci a dodávatelia energií, výrobcovia elektriny, subjekty poskytujúce podporné služby a koncoví odberatelia s ročnou kapacitou odberného miesta vyššou ako 600 GWh.

Výsledkom registrácie účastníka trhu je pridelenie osobitného identifikátora, tzv. ACER kódu, ktorý umožní účastníkovi trhu oznamovať údaje cez tzv. registrované reportovacie miesto (RRM), ktorými sú v SR spoločnosti OKTE, a.s., a Solien, s.r.o.

5.4 Medzinárodná spolupráca

Aj v roku 2019 úrad rozvíjal medzinárodnú spoluprácu a aktivity týkajúce sa budovania jednotného európskeho trhu s plynom a elektrinou či rozvoja spolupráce s partnerskými regulačnými úradmi v zahraničí. Úrad sa pravidelne zúčastňoval na zasadnutiach najvyššieho regulačného orgánu (Rady regulátorov) ACER, kde mal možnosť vyjadrovať svoje pozície pri tvorbe a schvaľovaní záväzných spoločných pravidiel pre trhy s elektrinou a plynom. Úrad sa tiež zúčastňoval paralelných zasadnutí Rady európskych energetických regulátorov (ďalej len „CEER“), kde obnovil svoje členstvo v júli 2019. CEER je platformou združujúcou národné regulačné orgány v oblasti energetiky v Európskej únii (ďalej len „EÚ“). Zabezpečuje vzájomnú spoluprácu a výmenu osvedčených regulačných postupov, pričom dopĺňa činnosť ACER. Úrad tak opätovne získal možnosť vyjadrovať sa na najvyššej úrovni k vízií a najnovšiemu

smerovaniu energetiky v EÚ, najmä s ohľadom na pripravovanú novú legislatívu v oblasti jednotného trhu s plynom, či budúceho prepojenia sektorov (sector coupling).

Zástupcovia úradu uskutočnili niekoľko zahraničných pracovných ciest, aby spolupracovali s partnerskými regulačnými úradmi pri nastavovaní a implementácii sieťových predpisov v regióne CORE. Dôležitá bola účasť zástupcov úradu na viacerých rokovaníach Európskej komisie s členskými štátmi, regulátormi a zainteresovanými regulovanými subjektmi pre účely stanovovania kritérií pre posudzovanie tzv. projektov verejného záujmu (PCI), ktoré majú nárok na spolufinancovanie zo strany EÚ a medzi ktorými boli aj kandidátske projekty slovenských subjektov.

Úrad naďalej svojou účasťou na rokovaníach vyjadroval podporu dočasnému projektu prepojenia trhov s elektrinou MRC a 4M MC metódou NTC (čistej prenosovej kapacity). Ako člen Regionálnej asociácie energetických regulátorov (ďalej len „ERRA“) sa zástupcovia úradu zúčastnili výročného valného zhromaždenia asociácie a tiež medzinárodnej konferencie ERRA o investíciách a regulácii v energetike mapujúcej najnovšie trendy v tejto oblasti. V máji úrad na svojej pôde privítal návštevu delegácie rakúskeho regulátora E-Control, ktorej dominovala predovšetkým výmena vzájomných skúseností a pohľadov na špecifické témy trhu s plynom či elektrinou. Zástupcovia úradu sa zúčastnili aj na rokovaní Energetického spoločenstva (Energy Community) týkajúceho sa Ukrajiny, kde sa diskutovalo o koordinovanom režime výpočtu kapacity pre cezhraničné výmeny elektriny medzi Ukrajinou a členskými štátmi EÚ (SR, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko).